

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації до самостійної роботи
(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»)

Харків – 2023

УДК 330.341.1(075.8)

I-58

Рецензенти:

Т. І. Кім – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. Є. Лазаренко – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 6 від 15 березня 2023 року)*

I-58 **Інноваційна економіка** : методичні рекомендації до самостійної роботи (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародні економічні відносини») / уклад. О. А. Довгаль, Т. М. Мірошніченко. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2023. – 32 с.

Видання містить програму навчальної дисципліни, методичні матеріали до семінарських занять, організаційно-методичні рекомендації до самостійної роботи студентів, теоретичні питання для підготовки до підсумкового контролю.

УДК 330.341.1(075.8)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2023

© Довгаль О. А., Мірошніченко Т. М., уклад.,
2023

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2023

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Програма навчальної дисципліни «Інноваційна економіка»	6
3. Структура навчальної дисципліни.....	10
4. Методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни «Інноваційна економіка»	11
5. Організаційно-методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	24
5.1. Методичні рекомендації щодо підготовки есе	26
5.2. Приблизна тематика есе.....	26
6. Теоретичні питання для підготовки до підсумкового контролю	29

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма навчальної дисципліни «**Інноваційна економіка**» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» підготовки магістра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Мета викладання навчальної дисципліни – реалізація системного підходу до вивчення сучасних концепцій економічної теорії, наукове пізнання тенденцій розвитку інноваційної економіки, визначення методологічних основ теорії і практики світових економічних процесів.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування таких загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність працювати в команді.

ЗК5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

- формування таких фахових компетентностей:

ФК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

ФК2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.

ФК3. Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланси глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини.

ФК5. Здатність застосовувати кумулятивні знання, науково-технологічні досягнення, інформаційні технології для осягнення сутності феномену нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

ФК6. Здатність застосовувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин і аналізі їхнього впливу на економічний розвиток країн.

ФК9. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

Кількість кредитів – 4.

Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
24 год.	10 год. (з них 4 аудиторних, 6 дистанційних)
Практичні, семінарські заняття	
практичні – 6 год. семінарські – 6 год.	-
Самостійна робота	
84 год.	110 год.
Індивідуальні завдання	
-	

Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти таких результатів:

РН1. Мати необхідні для професійної діяльності знання та навички з ділових комунікацій у сфері міжнародних економічних відносин, а також ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію іноземною мовою/ іноземними мовами.

РН2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій.

РН4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог.

РН10. Розуміти закономірності та тенденції розвитку світового господарства і феномену нової економіки з урахуванням процесів інтелектуалізації, інформатизації та науково-технологічного обміну.

РН14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА»

Розділ I

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. Система інновацій та інноваційна економіка

Поняття і система інновацій. Розвиток теорії інновацій. Теорія економічних криз К. Маркса. Теорія промислових циклів М. І. Туган-Барановського. Теорія довгих хвиль М. Д. Кондратьєва. Динамічна теорія розвитку Й. Шумпетера. Інноваційна теорія С. Кузнеця. Сучасні теорії інновацій. Система інновацій. Різновиди інновацій. Відмінності інноваційного і виробничого процесів. Спонукальні мотиви до інновацій. Джерела та ініціатори інновацій. Види інновацій. Рівень новизни інновацій. Класифікація винаходів та їх зв'язок з інноваціями. Інноваційна рента і квазірента. Форми інноваційної ренти. Технологічна, інтелектуальна та інформаційна квазірента. Інноваційний ефект в натуральній формі. Інновації як двигун суспільного прогресу. Інноваційний тип економіки.

Тема 2. Мотиви і механізми інноваційного оновлення суспільства

«Людський чинник». Людина як інноватор і консерватор. Відмінність інновацій від творчості. Відмінність інновацій від винахідництва. Відмінність інновацій від науки. Психологічно-інтелектуальні мотиви інноваційної діяльності. Демографічний чинник. Економічний мотив. Соціокультурні чинники. Релігійний чинник. Мотиви, витоки і наслідки людського консерватизму. Ринкові інноваційні механізми. Інноваційні стратегії: сутність, чинники, типи. Стратегіютворюючі чинники, що враховуються при класифікації інноваційної стратегії. Основні групи інноваційних стратегій: наступальні (активно і помірно наступальні) та оборонні. Інноваційний ризик. Квазіринковий інноваційний механізм. Держава та інновації. Роль держави в інноваційній діяльності. Державне регулювання інноваційної діяльності. Поняття інноваційного клімату.

Тема 3. Закономірності інноваційного оновлення суспільства

Динаміка інноваційного оновлення суспільства. Криза як обов'язковий елемент циклічної динаміки соціальних систем. Періодичне інноваційне оновлення як загальна закономірність суспільства в цілому і всіх складових його систем. Фази інноваційних циклів. Зв'язок інноваційної ренти і квазіренти з фазами інноваційних циклів. Взаємовплив інноваційних циклів різної тривалості та їх взаємодія з циклічною динамікою

різних сфер суспільства. Цивілізаційна соціогенетика. Закономірності соціогенетики: спадковості, мінливості і відбору. Основні елементи в структурі цивілізаційного генотипу: природно-екологічне середовище, демографічна, технологічна, економічна складові, соціальна структура, державно-політична, соціокультурна й історична складові. Різні рівні цивілізацій. Чинники, що обумовлюють мінливість локальних і світових цивілізацій. Спадковість, мінливість і відбір в динаміці цивілізацій.

Розділ II

СТАНОВЛЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЛАДУ

Тема 4. Екологічні інновації: становлення ноосфери

Екологічні цикли і кризи. Хроніка тисячоліть. Екологічні катастрофи, викликані людиною. Природні цикли як загальна форма руху матерії. Еволюція природної і соціальної систем. Екологічні цикли. Екологічний спосіб виробництва. Екологічна криза. Екологічна революція. Низка екологічних криз та їх наслідки. Напрямки екологічних інновацій. Екологічні інновації як основа для подолання екологічної кризи. Два основні поля застосування екологічних інновацій. Раціоналізація сфери природо-користування. Формування ноосферної цивілізації. Становлення ноосфери – епохальна інновація ХХІ ст. Інновації та охорона навколишнього середовища. Сценарії екологічного розвитку світу.

Тема 5. Демографічні інновації

Класифікація демографічних циклів. Життєвий цикл людини. Цикли поколінь людей. Демографічні цикли етносів, націй, народів. Демографічні цикли цивілізацій. Динаміка щільності населення у світі. Історичні тенденції циклічної динаміки чисельності населення. Зростання і розвиток людства в логарифмічному уявленні. Тенденції динаміки і структури населення світу. Світовий демографічний перехід 1750–2100 рр. Світова демографічна криза. Демографічні виклики ХХІ ст. Три головні виклики в області динаміки народонаселення: кризи депопуляції, поляризації і міграції. Нова модель демографічної динаміки.

Тема 6. Технологічні інновації

Інновації в технологічній динаміці. Технології в структурі і динаміці цивілізацій. Технологічний спосіб виробництва. Циклічногенетичні закономірності технологічної динаміки. Технологічний прогрес – загальна закономірність циклічної динаміки цивілізацій. Закономірності технологічної генетики. 10 стадій розвитку суспільства. Тріада технологічного прогресу:

винаходи, інновації, інвестиції. Інвестиції та інновації. Інноваційно-інвестиційне кільце. Органічна єдність інновацій і інвестицій. Технологічна квазірента: стимул та джерело інновацій. Інтенсивність і складність інновацій. Нові моделі техніки і модифікації технологій. Зміна поколінь техніки і технологій. Технологічний спосіб виробництва. Епохальні та базисні технологічні інновації XXI ст. Інноваційні хвилі XX ст. Структура технологічних устроїв (ТУ), що входять в індустріальний спосіб виробництва. Технологічна революція. Структура VI-го технологічного устрою (прогноз). Інноваційний прорив в технологічне майбутнє цивілізацій.

Тема 7. Економічні інновації

Хвилі економічних нововведень. Економічні цикли і кризи в динаміці цивілізацій. Класифікація економічних циклів і криз: за ієрархічними рівнями економіки, її суб'єктами; за видами економічної діяльності; за тривалістю, періодом дії. Структурні інновації в економіці. Структурна динаміка економіки цивілізацій. Економічні кризи в динаміці цивілізацій та їх наслідки. Структурні зрушення в економіці цивілізацій. Структура економіки цивілізацій. Структура економіки світових цивілізацій у відсотках до валового продукту. Інституційні інновації. Хвилі тоталізації економіки індустріального суспільства. Економічні інновації XXI ст. Цикли і кризи в економіці цивілізацій XXI ст. Становлення інтегрального постіндустріального типу. Глобалізація економіки. Вектор руху поляризації в світовій економіці. Скорочення середньої тривалості економічних циклів. Інновації у відтворенні і поєднанні виробничих ресурсів у постіндустріальній цивілізації.

Розділ III

ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОУСТРОЮ

Тема 8. Інновації в соціально-політичній сфері

Цивілізаційна динаміка соціальної стратифікації і мобільності. Природна і соціальна стратифікація. Стратифікація і мобільність в динаміці світових цивілізацій. Динаміка співвідношення середньодушового ВВП по цивілізаціях. Політичні нововведення. Політична влада і властиві їй інститути. Формування політичної влади і її інститутів – одна з найважливіших рис цивілізаційного прогресу. Основні функції держави в системі цивілізаційних відносин. Форми політико-правового устрою в різних цивілізаціях. Державно-правові цикли, кризи і трансформації. Криза політичної системи індустріального суспільства. Сценарії формування державно-правової сфери. Основні риси політичного устрою,

адекватного постіндустріальному суспільству ХХІ ст. Революції в цивілізаційній динаміці. Закономірності революцій в циклічній динаміці цивілізацій. Причини революцій. Руйнування міфу про революцію у ХХ ст. Радикальні інновації у військовій сфері. Війни в структурі і динаміці цивілізацій. Напрямки розвитку інновацій у військово-політичній сфері.

Тема 9. Інновації в духовному житті суспільства

Наука – першоджерело та поле нововведень. Ключова роль духовної сфери в структурі і динаміці цивілізацій. Сфера духовного життя суспільства. Взаємодія сфери духовного життя суспільства з іншими сферами цивілізацій. Наукові революції і кризи. Криза науки наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст. – втрата нею творчого потенціалу й авторитету в суспільстві. Постіндустріальна наукова парадигма. Циклічність в динаміці культури. Історичний шлях культури. Контури інтегрального типу культури. Освітні цикли і революції в освіті. Система освіти як самостійний інститут. Революції в системі освіти. Криза системи освіти. Зміст 6-ї революції в освіті. Динаміка системи цивілізаційних цінностей. Система цінностей як ядро генотипу глобальної цивілізації. Три головні складові елементи системи цінностей. Історичні етапи в динаміці цивілізаційних цінностей.

Тема 10. Інноваційна економіка ХХІ століття

Методологія інтегрального макропрогнозування. Кластер глобальних криз, що охоплюють всі сторони життя суспільства. Глобальна цивілізаційно-інноваційна революція. Складові методології інтегрального макропрогнозування. Тенденції і сценарії динаміки цивілізацій. Вчення про цикли, кризи та інновації в динаміці цивілізацій. Структура майбутніх інноваційних хвиль. Енергоекологічне майбутнє цивілізацій. Ноосферний підхід: інерційний і інноваційно-проривний сценарії. Цивілізаційна динаміка другої половини ХХ ст. – період зміни фаз наддовгострокових цивілізаційних циклів. Соціодемографічна динаміка цивілізацій. Енергоекологічна динаміка цивілізацій. Технологічна динаміка цивілізацій. Економічна динаміка цивілізацій. Геополітична динаміка цивілізацій. Соціокультурна динаміка цивілізацій. Глобальний рейтинг інтегральної потужності 100 провідних країн світу.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		л.	пр.	с.	інд.	с. р.		л.	с.	інд.	с. р.
Розділ 1. Концептуальні засади інноваційної економіки											
Тема 1. Система інновацій та інноваційна економіка	14	4	1	1		8	12	1			11
Тема 2. Мотиви і механізми інноваційного оновлення суспільства	12	2	1	1		8	12	1			11
Тема 3. Закономірності інноваційного оновлення суспільства	14	4	1	1		8	12	1			11
Разом за розділом 1	40	10	3	3		24	36	3			33
Розділ II. Становлення інтегрального економічного ладу											
Тема 4. Екологічні інновації: становлення ноосфери	12	2	1	1		8	12	1			11
Тема 5. Демографічні інновації	10	2	-	-		8	12	1			11
Тема 6. Технологічні інновації	12	2	1	1		8	12	1			11
Тема 7. Економічні інновації	10	2	-	-		8	12	1			11
Разом за розділом 2	44	8	2	2		32	48	4			44
Розділ III. Формування нового світоустрою											
Тема 8. Інновації в соціально-політичній сфері	12	2	1	1		8	12	1			11
Тема 9. Інновації в духовному житті суспільства	12	2	-	-		10	12	1			11
Тема 10. Інноваційна економіка XXI століття	12	2	-	-		10	12	1			11
Разом за розділом 3	36	6	1	1		28	36	3			33
Усього годин	120	24	6	6		84	120	10			110

4. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА»

РОЗДІЛ I

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. Система інновацій та інноваційна економіка

План:

1. Розвиток теорії інновацій.
2. Система інновацій.
3. Інноваційна рента і квазірента.

Питання для обговорення:

1. Що включає поняття і система інновацій?
2. У чому полягають різновиди інновацій?
3. Які відмінності інноваційного і виробничого процесів?
4. Перерахуйте і наведіть приклади спонукальних мотивів до інновацій.
5. Назвіть джерела й ініціаторів інновацій.
6. Наведіть приклади різних видів інновацій.
7. Які наслідки інновацій різного рівня новизни?
8. Що включає класифікація винаходів і який їх зв'язок з інноваціями?
9. Що таке інноваційна рента і квазірента?
10. Які форми інноваційної ренти?
11. Наведіть приклади технологічної квазіренти, інтелектуальної квазіренти, інформаційної квазіренти.
12. Що означає «інновації як двигун суспільного прогресу»?
13. У чому полягає інноваційний тип економіки?

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.]; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 662 с.

Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2021. – 324с.

Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Вип. 2 / К. В. Ковтуненко, Є. І. Масленнікова. Херсон : Грін Д. С., 2021. 906 с.

Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2022. 492 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М. П. Денисенко, Л. І. Михайлова, І. М. Грищенко та ін.; за ред. М. П. Денисенка, Л. І. Михайлової. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 1050 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 2. Мотиви і механізми інноваційного оновлення

План:

1. «Людський чинник».
2. Ринкові інноваційні механізми.
3. Держава та інновації.

Питання для обговорення:

1. Що означає «людський чинник» в цивілізаційному розвитку?
2. Наведіть приклади людини-інноватора і людини-консерватора в одній особі.
3. У чому полягає відмінність інновацій від творчості і науки?
4. Які психологічно-інтелектуальні мотиви інноваційної діяльності?
5. Що означає демографічний чинник розвитку інноваційної діяльності?
6. Що означає економічний мотив розвитку інноваційної діяльності?

7. Що означають соціокультурні чинники розвитку інноваційної діяльності?
8. Що означає релігійний чинник розвитку інноваційної діяльності?
9. Які мотиви, витоки і наслідки людського консерватизму?
10. У чому полягають ринкові інноваційні механізми?
11. Що припускає квазіринковий інноваційний механізм?
12. Яка роль держави в інноваційній діяльності?
13. За якими напрямками здійснюється державне регулювання інноваційної діяльності?
14. У чому полягає поняття інноваційного клімату?
15. Що означає інноваційно-інвестиційне кільце?
16. Аргументуйте органічну єдність інновацій та інвестицій.

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2021. 324 с.

Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М. П. Денисенко, Л. І. Михайлова, І. М. Грищенко та ін.; за ред. М. П. Денисенка, Л. І. Михайлової. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 1050 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 3. Закономірності інноваційного оновлення суспільства

План:

1. Динаміка інноваційного оновлення суспільства.
2. Цивілізаційна соціогенетика.

Питання для обговорення:

1. Опишіть динаміку інноваційного оновлення суспільства.
2. Що означає кризу як обов'язковий елемент циклічної динаміки соціальних систем?
3. У чому полягає періодичне інноваційне оновлення як загальна закономірність суспільства в цілому і всіх складових його систем?
4. Які фази інноваційних циклів?
5. У чому полягає зв'язок інноваційної ренти і квазіренти?
6. Який взаємовплив інноваційних циклів різної тривалості та їх взаємодія з циклічною динамікою різних сфер суспільства?
7. Що таке цивілізаційна соціогенетика?
8. Поясніть закономірності соціогенетики.
9. Перерахуйте і наведіть приклади основних елементів в структурі цивілізаційного генотипу.
10. Назвіть різні рівні цивілізацій.
11. Які чинники обумовлюють мінливість локальних і світових цивілізацій.
12. Наведіть приклади спадковості, мінливості і відбору в динаміці цивілізацій.

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.]; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 662 с.

Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2021. 324с.

Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М. П. Денисенко, Л. І. Михайлова, І. М. Грищенко та ін.; за ред. М. П. Денисенка, Л. І. Михайлової. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 1050 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>

- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

РОЗДІЛ II

ІННОВАЦІЇ В СТРУКТУРІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ГЕНОТИПУ

Тема 4. Екологічні інновації: становлення ноосфери

План:

1. Напрями екологічних інновацій.
2. Раціоналізація сфери природокористування.
3. Інновації та охорона навколишнього середовища.
4. Джерела і стимули екологічних інновацій.

Питання для обговорення:

1. Що означають екологічні цикли і кризи?
2. Назвіть екологічні катастрофи, викликані людиною.
3. Що означають природні цикли як загальна форма руху матерії?
4. Опишіть еволюцію природної і соціальної систем.
5. У чому відмінність між екологічними циклами, екологічними способами виробництва, екологічними кризами і екологічними революціями?
6. Які наслідки екологічних криз?
7. Назвіть напрямки екологічних інновацій.
8. Екологічна криза долається тільки на основі екологічних інновацій або іншим способом?
9. У чому полягають основні поля застосування екологічних інновацій?
10. Опишіть основні сценарії екологічного розвитку світу.
11. У чому полягає формування ноосферної цивілізації?
12. Чи є становлення ноосфери епохальною інновацією XXI в.

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2022. 492 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 5. Демографічні інновації

План:

1. Класифікація демографічних циклів.
2. Історичні тенденції циклічної динаміки чисельності населення.
3. Демографічні виклики ХХІ ст.

Питання для обговорення:

1. Яка класифікація демографічних циклів?
2. Яка динаміка щільності населення у світі?
3. У чому полягають історичні тенденції динаміки чисельності населення?
4. Що означає світовий демографічний перехід 1750–2100 рр.
5. У чому полягає світова демографічна криза?
6. Які демографічні виклики ХХІ ст.
7. Що таке нова модель демографічної динаміки?

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 6. Технологічні інновації

План:

1. Інновації в технологічній динаміці.
2. Тріада технологічного прогресу: винаходи, інновації, інвестиції.
3. Технологічна квазірента: стимул та джерело інновацій.
4. Епохальні та базисні технологічні інновації XXI ст.

Питання для обговорення:

1. Яка роль технології в структурі і динаміці цивілізацій?
2. Що таке технологічний спосіб виробництва?
3. У чому полягають циклічні закономірності технологічної динаміки?
4. Технологічний прогрес – загальна закономірність циклічної динаміки цивілізацій. Обґрунтуйте.
5. Які закономірності технологічної генетики?
6. Перерахуйте 10 стадій розвитку суспільства.
7. У чому полягає інтенсивність і складність інновацій?
8. Опишіть динаміку природничо-наукових відкриттів і технічних винаходів за 300 років.
9. Які інноваційні хвилі XX ст.?
10. Опишіть структуру технологічних устроїв (ТУ), що входять в індустріальний спосіб виробництва.
11. Що таке технологічна революція?
12. Яка структура VI-го технологічного устрою (прогноз)?
13. У чому полягає інноваційний прорив в технологічне майбутнє?

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.]; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 662 с.

Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2021. 324 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М. П. Денисенко, Л. І. Михайлова, І. М. Грищенко та ін.; за ред. М. П. Денисенка, Л. І. Михайлової. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 1050 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 7. Економічні інновації

План:

1. Хвилі економічних нововведень.
2. Структурні інновації в економіці.
3. Інституційні інновації.
4. Економічні інновації XXI ст.

Питання для обговорення:

1. Яка роль економічних циклів і криз в динаміці цивілізацій?
2. Наведіть класифікацію економічних циклів і криз.
3. У чому полягає структурна динаміка економіки цивілізацій?
4. Які наслідки економічних криз в динаміці цивілізацій?

5. Чим принципово відрізняються державно-монополістичний капіталізм і соціалістичне планове господарство?
6. Що означають мілітаризація і тоталізація економіки?
7. Опишіть хвилі тоталізації економіки індустріального суспільства.
8. У чому полягає становлення суспільства інтегрального пост-індустріального типу?
9. Глобалізація економіки і її наслідки.
10. У чому полягає вектор руху поляризації в світовій економіці?
11. Які механізми відтворення та інноваційного оновлення ресурсів?
12. У чому полягають структурні зрушення в економіці цивілізацій?
13. Яка структура економіки цивілізацій?
14. Опишіть структуру економіки світових цивілізацій у % до ВВП.
15. Яка роль інновацій у відтворенні і поєднанні виробничих ресурсів в постіндустріальній цивілізації?

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2022. 492 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 8. Інновації в соціально-політичній сфері

План:

1. Цивілізаційна динаміка соціальної стратифікації і мобільності.
2. Політичні нововведення.
3. Державно-правові цикли, кризи і трансформації.
4. Радикальні інновації у військовій сфері.

Питання для обговорення:

1. Яка цивілізаційна динаміка соціальної стратифікації і мобільності?
2. У чому полягає природна і соціальна стратифікація?
3. Що є стратифікацією і мобільністю в динаміці світових цивілізацій?
4. Яка динаміка співвідношення середньодушового ВВП за цивілізаціями?
5. Що таке державно-правові цикли, кризи і трансформації?
6. Формування політичної влади та її інститутів як одна з найважливіших рис цивілізаційного прогресу.
7. У чому полягають основні функції держави в системі цивілізаційних відносин?
8. Які форми політико-правового пристрою в різних цивілізаціях?
9. У чому полягає криза політичної системи індустріального суспільства?
10. Які сценарії формування державно-правової сфери?
11. Які основні риси політичного устрою постіндустріального суспільства?
12. Яка роль революцій в цивілізаційній динаміці?
13. У чому полягають закономірності революцій в динаміці цивілізацій?
14. Назвіть причини революцій.
15. Перерахуйте Великі революції в історії людства.
16. Що означає руйнування міфу про революцію в ХХ в.?
17. Яка роль воєн у структурі і динаміці цивілізацій?
18. Назвіть напрями розвитку інновацій у військово-політичній сфері?
19. Опишіть перехід до постіндустріального суспільства і відмову від воєн із застосуванням зброї масового знищення.

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Вип. 2 / за ред. К. В. Ковтуненко, Є. І. Масленнікова. Херсон : Грінь Д. С., 2021. 906 с.

Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2022. 492 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 9. Інновації в духовному житті

План:

1. Наука – першоджерело та поле нововведень.
2. Циклічність в динаміці культури.
3. Освітні цикли і революції в освіті.
4. Динаміка системи цивілізаційних цінностей.

Питання для обговорення:

1. Яка роль духовної сфери в структурі і динаміці цивілізацій?
2. Наведіть приклади взаємодії сфери духовного життя суспільства з іншими сферами цивілізацій.
3. Яка роль наукових революцій і криз в динаміці цивілізацій?
4. У чому полягає криза науки кінця ХХ – початку ХХІ ст.?
5. У чому суть постіндустріальної наукової парадигми?
6. Що означає циклічність в динаміці культури?
7. Опишіть історичний шлях культури.
8. У чому полягають контури інтегрального типу культури, властиві шостому великому циклу (ХХІ – ХХІІ ст.)?
9. Роль освітніх циклів і революцій в освіті?
10. Що означають революції в системі освіти?

11. У чому виявляється криза системи освіти?
12. Опишіть зміст 6-ї революції в освіті.
13. Яка динаміка системи цивілізаційних цінностей?
14. Що означає система цінностей як ядро глобальної цивілізації?
15. Які три головні складові елементи системи цінностей?
16. Які історичні етапи в динаміці цивілізаційних цінностей?

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Вип. 2 / за ред. К. В. Ковтуненко, Є. І. Масленнікова. Херсон : Грінь Д.С., 2021. 906 с.

Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2022. 492 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

Тема 10. Інноваційна економіка XXI століття

План:

1. Методологія інтегрального макропрогнозування.
2. Структура майбутніх інноваційних хвиль.

Питання для обговорення:

1. Що означає методологія інтегрального макропрогнозування?
2. Опишіть кластер глобальних криз, що охоплюють всі сторони життя суспільства?
3. Що таке глобальна цивілізаційно-інноваційна революція?

4. Які методології інтегрального макропрогнозування, що вони являють собою?
5. Опишіть тенденції і сценарії динаміки цивілізацій.
6. У чому полягає вчення про цикли, кризи й інновації в динаміці цивілізацій?
7. Яке енергоекологічне майбутнє цивілізацій?
8. Що означає ноосферний підхід: інерційний та інноваційно-проривний сценарії?
9. Яка цивілізаційна динаміка другої половини ХХ ст.?

Література до теми:

Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 156 с.

Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.]; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 662 с.

Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2021. 324 с.

Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Вип. 2 / за ред. К. В. Ковтуненко, Є. І. Масленнікова. Херсон : Грінь Д.С., 2021. 906 с.

Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2022. 492 с.

Інноваційна економіка : навчальний посібник / І. В. Кривов'язюк. Київ : Кондор-Видавництво, 2021. 384 с.

Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : монографія / М. П. Денисенко, Л. І. Михайлова, І. М. Грищенко та ін.; за ред. М. П. Денисенка, Л. І. Михайлової. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 1050 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 563 с.

Інтернет-ресурси до теми:

- COMMUNITY INNOVATION SURVEYS (CIS). URL: <http://cordis.europa.eu/innovation/en/policy/cis.htm>
- NATIONAL INNOVATION SYSTEMS. OECD, Paris. URL: www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf
- PROJECT ON THE HISTORY AND SOCIOLOGY OF S&T STATISTICS. URL: <http://www.csiic.ca/>
- STATE NEW ECONOMY INDEX PROJECT. URL: <http://ww35.neweconomyindex.org/>
- THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY. Paris: OECD. URL: http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_20110.html
- ІННОВАЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ. URL: <http://it-force.com.ua/>
- Науково-практичний журнал «Наука та інновації». URL: www.nas.gov.ua/scinn/

5. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Успіх курсу залежить здебільшого від регулярної самостійної роботи студентів з підготовки до занять і виконання індивідуальних завдань. Самостійна робота студентів припускає роботу на семінарських заняттях, а також виконання індивідуальних і колективних модульних завдань, що в сукупності є обов'язковою умовою допуску до здачі іспиту.

Робота на семінарських заняттях включає обговорення проблемних питань теми, комп'ютерне тестування та інші види завдань. Виконання індивідуальних і колективних завдань відбувається як в аудиторний, так і в позааудиторний час.

Перший розділ передбачає індивідуальне тестування (під час семінарського заняття) за темами, що входять в 1-й розділ.

Другий і третій розділи передбачають підготовку індивідуального творчого завдання – підготовку і виступ з презентацією есе.

Кожен вид робіт знаходить віддзеркалення в бальній оцінці. В результаті відвідин лекцій і семінарських занять, а також виконання індивідуальних завдань студент може набрати за період вивчення дисципліни певну кількість балів.

Оцінка за курс (у балах) включає такі показники:

- Виконання індивідуального завдання *першого* розділу (тестування) – до **20 балів** (з оцінкою «відмінно» – 20 балів; з оцінкою «добре» – 15 балів; з оцінкою «задовільно» – 10 балів);
- виконання індивідуального творчого завдання *другого і третього* розділів (підготовка і виступ з презентацією есе) – до **30 балів** (кожний):
 - з оцінкою «відмінно» – 30 балів;
 - з оцінкою «добре» – 25 балів;
 - з оцінкою «задовільно» – 20 балів;
- активна участь в роботі на семінарах – до **10 балів**.

Умовою допуску студента до підсумкового семестрового контролю вважається наявність **50 балів**, накопичених студентом протягом навчального семестру.

Підсумковий семестровий контроль у формі іспиту – **40 балів**.

Підсумкове оцінювання знань студента проводиться шляхом підрахунку одержаних балів за всіма видами робіт і припускає такі оцінки:

**Шкала перерахування оцінок результатів навчання
у різних системах оцінювання:**

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90–100	відмінно
80–89	добре
70–79	
60–69	задовільно
50–59	
1–49	незадовільно

Критерії підсумкового оцінювання знань студента

Критерії оцінки	Бал за шкалою	
	національною	ECTS
1) Студент показав глибокі теоретичні знання дисципліни; 2) оволодів первинними навичками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки; 3) дає свої пропозиції і рекомендації щодо предмета дослідження; 4) відповідає на питання грамотно, літературною українською мовою	відмінно	90–100
1) Студент показав досить високі теоретичні знання дисципліни; 2) оволодів первинними навичками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; 3) дає свої пропозиції і рекомендації щодо предмета дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування; 4) відповідає на питання грамотно, літературною українською мовою, але допускає нечисленні граматичні та стилістичні помилки	добре	80–89
		70–79
1) Студент показав достатні теоретичні знання з дисципліни; 2) в основному оволодів первинними навичками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу, мають місце окремі фактичні помилки і неточності; 3) не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх; 4) при відповіді на питання допускає численні граматичні та стилістичні помилки	задовільно	60–69
		50–59
На екзамені студент проявив повне незнання досліджуваної проблеми, не зумів задовільно відповісти на поставлені питання	незадовільно	1–49

5.1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ЕСЕ

Творчим видом завдання 2-го і 3-го розділів для студентів є підготовка *есе*.

Варіант есе вибирається студентами зі списку, що пропонується в даному посібнику, або запропонованого самими студентами.

Текст роботи оформляється в такому вигляді: перший лист – титульний. Далі – текст есе обсягом до 10 сторінок тексту комп'ютерного набору в редакторі Word for Windows, шрифт 14 з інтервалом 1,0, всі поля – 2,0.

Крім підготовленого тексту роботи, студенти повинні підготувати і продемонструвати медіа-презентацію свого есе у вигляді слайдів у програмі *Power Point* на одному з семінарських занять у групі і відповісти на можливі питання. Тривалість презентації – до 15 хв.

Мета написання есе полягає у формуванні у студента вміння виробляти і коректно аргументувати свою точку зору на нові для автора (а часто й об'єктивно спірні) проблеми.

Відправним моментом роботи над есе повинне бути обдумування поставленої проблеми. Взагалі есе вважається своєрідним проміжним жанром між науковим і літературним твором. Воно покликане показати швидше загальний підхід до проблеми, ніж проаналізувати її деталі. Важливо розуміти при цьому, що особливо цінується свіжий погляд на проблему, що виділяє, окрім (або навіть замість!) прямих питань, які-небудь її нові сторони. При підготовці есе слід прагнути створити максимально стислий текст, що зачіпає, проте, всі основні аспекти проблеми. Наприкінці роботи (есе) необхідно представити список використаної літератури, у т.ч. Інтернет-ресурсів. Оцінка за підготовку і презентацію есе (певна кількість балів) виставляється по сукупності якості підготовленого матеріалу з урахуванням його новизни і самостійного підходу студента до виконання роботи. При самостійній роботі студентам рекомендується користуватися авторськими методичними матеріалами, підручниками і навчальними посібниками, представленими в списку літератури, Інтернет-виданнями, а також здійснювати самостійний пошук Інтернет-джерел, стосовно рекомендованої тематики.

5.2. ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ЕСЕ

1. Національна інноваційна система: структура, типи, особливості.
2. Бізнес-ангели: поняття, особливості, переваги і недоліки.
3. Інноваційне підприємство: суть і напрямки розвитку.

4. Венчурне фінансування інноваційних проектів: поняття, особливості, переваги і недоліки.
5. Інтелектуальний капітал та інновації: загальне й особливе.
6. Інноваційна економіка як засіб для досягнення мети – підвищення якості життя.
7. Інноваційна економіка та конкурентоспроможність економіки країни: загальне й особливе.
8. Інноваційна економіка та інформаційна економіка: загальне й особливе.
9. Інноваційний менеджмент: поняття, особливості, переваги і недоліки.
10. Інноваційна економіка: чи існують межі для її розвитку?
11. Інноваційна економіка: світовий досвід створення.
12. Інноваційна економіка: перспективи створення в Україні.
13. Інноваційна економіка: основні проблеми створення в трансформаційній економіці.
14. Розповсюдження моделі «аутсорсінгу» в інноваційній економіці.
15. Інформаційна інфраструктура інноваційних процесів і вплив рівня інформатизації країни на розвиток інноваційного підприємництва.
16. Основні елементи інноваційної інфраструктури: інкубатори бізнесу, технопарки, інноваційно-технологічні центри та ін.
17. Переваги і недоліки різних типів державних стратегій інноваційного розвитку регіонів.
18. Основні функції держави в інноваційній сфері: теорія і практика.
19. Види інноваційних підприємств і організацій: світовий досвід для України.
20. Методи боротьби з «піратством» на ринку інтелектуальної продукції: світовий досвід.
21. Конфлікт інтересів між розробником і споживачем інноваційної продукції.
22. Світовий досвід боротьби ІТ-компаній з контрафактною продукцією.
23. Інтеграційні процеси в інноваційній економіці в процесі глобалізації.
24. Феномен «азійських тигрів»: чи можливо повторення в Україні?
25. Перехід від технократичної до антропоцентричної організації виробництва і праці: проблеми та перспективи.
26. Формування нових соціальних пріоритетів в постіндустріальному суспільстві.
27. Плюси і мінуси економіки наздоганяючого розвитку: теорія і практика.
28. Особливості постіндустріального типу суспільства.
29. Освіта, характерна для постіндустріального суспільства.

30. Технологічний розрив між країнами в сучасному світі: тенденції до збільшення або скорочення?
31. Що лежить в основі інновації: ідея, споживчий попит, науково-технічні можливості?
32. Приватна власність та особиста власність: загальне й особливе.
33. Соціально-економічні функції малого інноваційного бізнесу: світовий досвід і Україна.
34. Угода ТРІПС (TRIPS): історія створення, проблеми і перспективи реалізації.
35. Віолентна (силова) конкурентна стратегія підприємства: переваги і недоліки.
36. Патієнтна (нішова) конкурентна стратегія підприємства: переваги і недоліки.
37. Комутантна (приспосовницька) конкурентна стратегія підприємства: переваги і недоліки.
38. Експлерентна (піонерська) конкурентна стратегія підприємства: переваги і недоліки.
39. Державні науково-технічні пріоритети і критичні технології в Україні: проблема вибору.
40. Центри та інформаційні мережі трансферу технологій у світі (RTTN, IRC network та ін.) й Україні: проблеми і перспективи розвитку.
41. Науково-технічний потенціал України: є що втрачати?
42. Регіональні інноваційні стратегії: світовий досвід для України.
43. Жорстка і м'яка структури внутрішніх інноваційних систем підприємства.
44. Динаміка фондових ринків у секторі hi-tech в умовах світової фінансово-економічної кризи.
45. Охорона інтелектуальної власності – завдання компаній або держави?
46. Ефективність НДДКР в сучасних умовах: технологічна або соціально-економічна?
47. Рівень «піратства» на ринку інтелектуальної продукції в світі і в Україні: порівняльний аналіз.
48. Монопольна влада корпорацій на світовому ринку Hi-Tech: показники і тенденції розвитку.
49. Основний виробничий ресурс інноваційної економіки: світовий досвід для України.
50. Проблеми і напрямки збереження, використання і приросту науково-технічного потенціалу в Україні.

6. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття і система інновацій.
2. Спонукальні мотиви до інновацій. Джерела й ініціатори інновацій.
3. Види інновацій. Рівень новизни інновацій.
4. Класифікація винаходів та їх зв'язок з інноваціями.
5. Інноваційна рента й квазірента. Форми інноваційної ренти. Технологічна, інтелектуальна й інформаційна квазірента.
6. Інновації як двигун суспільного прогресу. Інноваційний тип економіки.
7. Людина – інноватор і консерватор. Відмінність інновацій від творчості, винахідництва і науки.
8. Психологічно-інтелектуальні мотиви інноваційної діяльності.
9. Мотиви, витоки і наслідки людського консерватизму.
10. Ринкові інноваційні механізми. Квазіринковий інноваційний механізм.
11. Держава та інновації. Роль держави в інноваційній діяльності.
12. Динаміка інноваційного оновлення суспільства.
13. Інвестиції та інновації. Поняття інноваційного клімату. Інноваційно-інвестиційне кільце.
14. Криза як обов'язковий елемент циклічної динаміки соціальних систем.
15. Періодичне інноваційне оновлення як загальна закономірність суспільства в цілому і всіх складових його систем.
16. Фази інноваційних циклів.
17. Цивілізаційна соціогенетика. Закономірності соціогенетики – спадковості, мінливості і відбору.
18. Основні елементи в структурі цивілізаційного генотипу: природно-екологічне середовище, демографічна, технологічна та економічна складові, соціальна структура, державно-політична, соціокультурна й історична складові.
19. Різні рівні цивілізацій. Чинники, що обумовлюють мінливість локальних і світових цивілізацій.
20. Спадковість, мінливість і відбір в динаміці цивілізацій.
21. Екологічні цикли і кризи. Природні цикли як загальна форма руху матерії.
22. Напрямки екологічних інновацій. Сценарії екологічного розвитку світу.
23. Формування ноосферної цивілізації.
24. Класифікація демографічних циклів.

25. Історичні тенденції циклічної динаміки чисельності населення.
26. Світовий демографічний перехід. Світова демографічна криза.
27. Демографічні виклики XXI ст. Нова модель демографічної динаміки.
28. Технології в структурі і динаміці цивілізацій. Циклічногенетичні закономірності технологічної динаміки.
29. Технологічний прогрес – загальна закономірність циклічної динаміки цивілізацій. Закономірності технологічної генетики.
30. Інновації в технологічній динаміці. 10 стадій розвитку суспільства.
31. Технологічна революція. Структура VI-го технологічного устрою (прогноз).
32. Економічні цикли і кризи в динаміці цивілізацій. Класифікація економічних циклів і криз.
33. Економічні кризи в динаміці цивілізацій і їх наслідки.
34. Становлення інтегрального постіндустріального типу.
35. Глобалізація економіки. Вектор руху поляризації в світовій економіці.
36. Механізми відтворення та інноваційного оновлення ресурсів.
37. Цивілізаційна динаміка соціальної стратифікації і мобільності. Природна і соціальна стратифікація.
38. Державно-правові цикли, кризи і трансформації.
39. Політична влада і властиві їй інститути.
40. Основні функції держави в системі цивілізаційних відносин. Форми політико-правового устрою в різних цивілізаціях.
41. Криза політичної системи індустріального суспільства.
42. Сценарії формування державно-правової сфери. Основні риси політичного устрою, адекватного постіндустріальному суспільству XXI ст.
43. Революції в цивілізаційній динаміці та їх закономірності.
44. Причини революцій. Великі революції. Руйнування міфу про революцію у XX ст.
45. Війни в структурі і динаміці цивілізацій. Напрямки розвитку інновацій у військово-політичній сфері.
46. Перехід до постіндустріального суспільства і відмова від воєн із застосуванням зброї масового знищення.
47. Ключова роль духовної сфери в структурі і динаміці цивілізацій.
48. Взаємодія сфери духовного життя суспільства з іншими сферами цивілізацій.
49. Наукові революції і кризи. Взаємозв'язані форми наукових інновацій.
50. Криза науки кінця XX – початку XXI ст. – втрата нею творчого потенціалу і авторитету в суспільстві.

51. Постіндустріальна наукова парадигма.
52. Циклічність в динаміці культури. Історичний шлях культури.
53. Контури інтегрального типу культури, властиві шостому великому циклу (XXI–XXII ст.).
54. Освітні цикли і революції в освіті. Зміст шостої революції в освіті.
55. Динаміка системи цивілізаційних цінностей. Система цінностей як ядро генотипу глобальної цивілізації.
56. Три основні елементи системи цінностей. Канали передачі системи цивілізаційних цінностей у спадок.
57. Історичні етапи в динаміці цивілізаційних цінностей.
58. Методологія інтегрального макропрогнозування. Складові методології інтегрального макропрогнозування.
59. Тенденції і сценарії динаміки цивілізацій. Вчення про цикли, кризи й інновації в динаміці цивілізацій.
60. Ноосферний підхід: інерційний та інноваційно-проривний сценарії.

Навчальне видання

Довгаль Олена Андріївна
Мірошниченко Тетяна Миколаївна

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації до самостійної роботи
(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»)

Коректор *Л. Є. Стешенко*
Комп'ютерне верстання *Н. О. Ваніна*
Макет обкладинки *І. М. Дончик*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 1,92. Наклад 300 пр. Зам. № 32/23.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № від 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна
Тел. 705-24-32